

ŘEDITEL A JEHO UČITELSKÝ SBOR

HEADMASTER AND HIS/HER TEACHING STAFF

Jursová Jitka, Novotová Jitka; Picková Helena, Rozkocová Andrea, Urbánek Petr

Klíčová slova: učitelský sbor, sociální klima, styl vedení, suportivita, direktivita vedení, angažovanost učitelů

Key words: teaching staff, social climate, leadership styles, supportiveness, directive leadership, involvement

Česká škola jako instituce se svébytnou kulturou prochází v posledních 20 letech výraznou proměnou (Pol, 2007). Klíčovým faktorem fungování školy a jejího vývoje je její personální potenciál, a to především vedle vedoucích pracovníků školy také všichni učitelé působící na dané škole ve smyslu individuálních kvalit jednotlivých učitelů, a zejména pak ve smyslu učitelského sboru jako specifické sociální profesní skupiny. Ukazuje se, že potenciál učitelského sboru je výrazný a zásadně ovlivňuje chod školy a kvalitu její práce (Dvořák a kol., 2010). Zároveň lze hovořit o významném vztahu mezi klimatem učitelského sboru a styly jeho vedení ze strany ředitele školy (Urbánek, Dvořák, Starý, 2014; Novotová, Rozkocová, 2018). Nabízí se pak otázka souladu či nesouladu mezi postoji ředitele k učitelskému sboru a jeho zásahy do činnosti sboru na straně vedení, a na druhé straně vnímání fungování sboru z pohledu učitelů.

Cílem příspěvku je identifikace možných souvislostí v pohledu učitelů a ředitele školy k podmínkám utváření sociálního klimatu učitelského sboru. Hledány jsou kontexty specifických charakteristik sociálního klimatu učitelského sboru, postojů ředitele školy k učitelskému sboru a jeho stylu vedení ve školách s extrémními parametry sociálního klimatu.

Studie vychází z výsledků kvantitativního šetření učitelských sborů základních škol (2016) v první fázi tříletého projektu GAČR (N = 125, Urbánek a kol. 2017). Na základě výsledků dotazníkového šetření provedeného v učitelských sborech byla pomocí shlukové analýzy provedena klasifikace základních škol do pěti základních shluků. Pro prezentovaný dílčí výzkum byly vybrány dva shluky s extrémními hodnotami výsledného indexu otevřenosti (v pozitivním i negativním smyslu). Byla provedena hlubší analýza a komparace dat z dotazníků pro učitele a pro ředitele vybraných škol.

Kvantitativní výzkum ukázal, že silným faktorem, který zásadně ovlivňuje sociální klima v učitelských sborech, je vedení školy. Sonda byla proto

směřována do škol s extrémními hodnotami indexu otevřenosti (IO), který významně koreluje s hodnocením vedení učitelským sborem. Ukazuje se, že na ZŠ s vysokými hodnotami IO je stabilita učitelského sboru postavena na důvěře ředitele k učitelům a umožnění jejich participace na fungování a řízení školy, zatímco ředitelé škol s nejnižšími hodnotami IO vidí stabilitu sboru především ve vnějších faktorech (zřizovatel, rodiče...). Byl tedy zaznamenán podstatný rozdíl v odpovědích ředitelů dvou protichůdně hodnocených skupin škol.

Abstract: The study presents the results of a survey focused on possible linkages between teachers' and headmasters' view of conditions for the creation of social climate for teaching staff. The main question was what leadership styles and what headmasters' attitudes were connected to positive or negative social climate characteristics. The results show a significant correlation between the social climate of teaching staff and the applied leadership style. In schools which show positive social climate characteristics, teaching staff stability is based on mutual trust between the headmaster and teachers. On the contrary, headmasters from schools with adverse social climate characteristics associate teaching staff stability more with external factors. Teachers from these schools have less opportunities to participate in the decision-making concerning their schools.

Literatura/References:

- Dvořák, D. et al. (2010). *Česká základní škola. Vícepřípadová studie*. Praha: Karolinum.
- Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- Novotová, J., & Rozkocová, A. (2018). *Styly vedení školy a sociální klima učitelských sborů základních škol*. Orbis Scholae (v tisku).
- Pol, M. (2007). *Škola v proměnách*. Brno: MU.
- Urbánek, P., Dvořák, D., & Starý, K. (2014). *Dynamika sociálního klimatu učitelských sborů v době reformy*. Orbis Scholae, 8(1), 65–78.
- Urbánek, P., Pícek, J., Jursová, J., Novotová, J., Pícková, H., & Rozkocová, A. (2017). *Výzkum učitelských sborů ZŠ: potenciál výběrových šetření, problematika výběru a vstupu do terénu*. In: Sborník konference ČAPV, České Budějovice.